

Sosiaali- ja terveysministeriölle

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi lastensuojelulain muuttamisesta ja laiksi lastensuojelulain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Viite: STM/1770/2019

Hämeenlinnan hallinto-oikeudella ei ole huomautettavaa HE-luonnoksesta siltä osin kuin kysymys on itsenäistymisvarojen maksamisesta tai jälkihuollon järjestämisvelvollisuutta koskevan lainmuutoksen voimaantulosäännöksestä. Esitetyt muutokset koskevat asioita ja toimintaa, joiden arvioiminen ei hallinto-oikeuden tehtävät ja toimivalta huomioon ottaen ole tarkoituksenmukaista.

Hallinto-oikeudella ei ole huomautettavaa myöskään lastensuojelulaissa olevien hallintolainkäyttölain viittausten muuttamisesta viittaussäännöksiksi uuteen oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettuun lakiin. Kysymys on näiltä osin lähinnä lainsäädännön muutoksiin liittyvistä teknisluonteisista muutoksista.

Siltä osin kuin kysymys on muutoksenhakua korkeimpaan hallinto-oikeuteen koskevasta muutosehdotuksesta, hallinto-oikeus toteaa seuraavaa:

Muutoksenhakuun esitettyä uudistusta yleisellä tasolla arvioitaessa voidaan todeta, että esityksestä seuraava rajoitettu muutoksenhakuoikeus korkeimpaan hallinto-oikeuteen vastaa vallitsevaa pyrkimystä rajoittaa korkeimman hallinto-oikeuden käsiteltäviksi tulevien asioiden määrää ja johtaa toteutuessaan muutoksenhaun merkittävään rajoittamiseen nykyiseen verrattuna. Esitetyillä muutoksilla ei varsinaisesti ole vaikutusta hallinto-oikeuden käytännön ratkaisutoimintaan muutoin kuin siltä sinänsä merkittävältä kannalta, että muutoksenhaun muuttuessa kokonaisuudessaan valitusluvanvaraiseksi hallinto-oikeuden ratkaisut saavat vielä aikaisempaakin enemmän painoarvoa. Tämä korostuu luonnollisesti eniten huostaanottoa ja sijaishuoltoon sijoittamista sekä lupaa lapsen tutkimiseen koskevissa hakemusasioissa, joissa hallinto-oikeus on ensiasteen päätöksentekijä.

Arvioitaessa muutoksenhaun muutosta koskevia oikeusturvakysymyksiä tulee huomioida, että hallinto-oikeuden päätöksenteossa lastensuojeluasioissa korostuu asianosaisten oikeus tulla kuulluksi ja oikeus

suulliseen käsittelyyn. Asianosaisia kuullaan muiden osapuolten toimittamasta oikeudenkäyntiaineistosta tai ainakin tämä aineisto annetaan heille tiedoksi varsin matalalla kynnyksellä prosessin eri vaiheissa. Suullinen käsittely toimitetaan erityisesti huostaanottoa haettaessa käytännöllisesti katsoen aina, kun asianosainen sitä vaatii. Hallinto-oikeuden päätösten perusteena huostaanottoasioissa (onpa kysymys huostaanoton hakemisesta tai huostassapidon lopettamisesta) on sosiaaliviranomaisen toimittama, valtaosassa tapauksista hyvinkin laaja ja usein seikkaperäinenkin asiakirjaselvitys lapsen ja hänen perheensä tilanteesta, minkä lisäksi asianosaiset toimittavat omia, tarpeellisiksi katsomiaan lisäselvityksiä. Lisäksi lastensuojeluasiana ratkaistaessa hallinto-oikeuden kokoonpanossa on näihin asioihin määrätty asiantuntijajäsen. Kaikki edellä mainittu varmistaa lapsen ja perheiden oikeusturvaa hallinto-oikeuden päätöksenteossa.

Kun edellä mainittujen seikkojen lisäksi otetaan vielä huomioon se, että esitetty uudistus tulisi merkittävällä tavalla lyhentämään lastensuojeluprosessien kestoa ja päätymistä asian lainvoimaiseen ratkaisuun, sekä se, että hallinto-oikeuden lastensuojeluratkaisujen muutosprosentti korkeimmassa hallinto-oikeudessa on ollut hyvin alhainen, ei esitetyn muutoksen voida arvioida uhkaavan asianosaisten oikeusturvaa. Kyseisten asioiden ratkaisut eivät myöskään saavuta oikeusvoimaa ja asiat voidaan aina saattaa uudelleen käsiteltäviksi ja ratkaistaviksi. Lisäksi prosessin lyheneminen voidaan nähdä myös lapsen edun mukaiseksi siltä kannalta, että lapsen tarvitsema tuki, muun muassa terapiapalveluiden antamisen aloittaminen, on monesti kytketty siihen, että asia on tuomioistuimessa lainvoimaisesti ratkaistu. Lisäksi pitkät oikeusprosessit ovat yleensäkin ja näissä asioissa erityisesti lapsen ja perheen kannalta varsin raastavia. Näistä syistä muutoksenhakuoikeuden säätämistä valitusluvan alaiseksi, voidaan pitää monin perustein kannatettavana ratkaisuna.

Hämeenlinnan hallinto-oikeus puoltaa esitettyjä lastensuojelulain muutoksenhakua koskevia muutosehdotuksia.

Hämeenlinnassa, 21.8.2019

Ann-Mari Pitkäranta
hallinto-oikeuden ylituomari

Tiina Hyvärinen
hallinto-oikeuden 1. osaston johtaja